

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Центр заочної форми навчання
(повна назва факультету)

Кафедра банківської справи
(повна назва кафедри)

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)
Д.е.н., професор Кузнєцова Л.В.
_____
(прізвище та ініціали)
“   ” 2018 року

Дипломна робота

магістр
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

з теми: Управління ліквідністю банків України

Виконав: студент 6 курсу, групи бзф10м
спеціальності 72 «Фінанси, банківська
справа та страхування»,
спеціалізації «Банківська справа»
Полубок А.Г.

Керівник: д.е.н., професор Коваленко В.В.

Рецензент:

ОДЕСА - 2018 року

АНОТАЦІЯ

Об'єкт дослідження – процес управління ліквідністю банків України.

Предмет дослідження – є теоретичні та практичні питання управління банківською ліквідністю.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів до управління ліквідністю банків та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму управління ліквідністю.

Завданнями роботи є узагальнити сучасні теоретичні підходи до визначення економічної сутності ліквідності банків України; надати характеристику чинників та стратегій, що впливають на систему управління ліквідністю банків; проаналізувати підходи до регулювання ліквідності банків; розкрити механізм існуючих методів регулювання ліквідності; надати загальну фінансово-економічну характеристику банків України; оцінити рівень ліквідності банків України; провести коефіцієнтний аналіз ліквідності банків України; обґрунтувати основні підходи до формування механізму управління ліквідністю банків; запропонувати науково-методичні підходи до антикризового управління ліквідністю банків.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо формування механізму управління ліквідністю банків, розрахунку інтегрального показника ліквідності банку, системи антикризового управління ліквідністю банків.

Одержані результати можуть бути використані для удосконалення системи управління ліквідністю у банках України».

Рік виконання дипломної роботи – 2017 рік

Рік захисту роботи – 2018 рік

Ключові слова: ліквідність, капітал, економічні нормативи, активи, пасиви, банківська система, банки, антикризове управління, рефінансування.

Дипломна робота містить 115 сторінок, 20 таблиць, 24 рисунків, список літератури з 102 найменувань, 4 додатки.

ANNOTATION

The object of research is the process of liquidity management of Ukrainian banks.

Subject of research – there are theoretical and practical questions of management of bank liquidity.

The tasks of the work are to summarize modern theoretical approaches to the definition of the economic essence of liquidity of Ukrainian banks; provide a description of the factors and strategies affecting the system of liquidity management of banks; analyze approaches to liquidity management of banks; to open the mechanism of existing methods of liquidity regulation; provide general financial and economic characteristics of Ukrainian banks; assess the level of liquidity of Ukrainian banks; to conduct a coefficient analysis of banks' liquidity in Ukraine; to substantiate the basic approaches to the formation of the mechanism of liquidity management of banks; to offer scientific and methodical approaches to crisis management of liquidity of banks.

According to the results of the research, the proposals on the formation of a mechanism for liquidity management of banks, calculation of the integral indicator of bank liquidity, systems of crisis management of liquidity of banks are formulated.

The results can be used to improve the liquidity management system in Ukrainian banks.

Year of completion of thesis - 2017 year

Year of protection of work - 2018

Key words: liquidity, capital, economic norms, assets, liabilities, banking system, banks, anti-crisis management, refinancing.

Thesis contains 115 pages, 20 tables, 24 figures, a list of literature with 102 titles, 4 applications.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ.....	8
1.1. Поняття та сутність ліквідності, її значення в діяльності банків банків.....	8
1.2. Характеристика чинників та стратегій, що впливають на систему управління ліквідністю банків.....	16
1.3. Підходи до регулювання ліквідності банків.....	27
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2 ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	37
2.1. Загальна фінансово-економічна характеристика банків України.....	37
2.2. Оцінка рівня ліквідності банків України.....	49
2.3. Коефіцієнтний аналіз ліквідності банків	56
Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	68
3.1. Формування механізму управління ліквідністю банків	68
3.2. Науково-методичні підходи до антикризового управління ліквідністю банків.....	77
Висновки до розділу 3.....	88
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Актуальність випускної роботи. Активна інтеграція України в міжнародне середовище ставить на порядок денний питання сталості та фінансової стабільності банківської системи в цілому. А одним з головних показників банківської діяльності є ліквідність, яка визначає спроможність забезпечувати своєчасність, повноту та безперервність виконання усіх своїх грошових зобов'язань. Ліквідність є важливою системною характеристикою банку, яка свідчить про спроможність банку розширювати обсяги послуг своїм клієнтам та протистояти негативним наслідкам економічних процесів у країні.

Ліквідність банків є базою для ефективного виконання своїх функцій та завдань банківською системою, тому що вона сприяє їх надійності, фінансовій стійкості та конкурентоспроможності. Відносно останніх років особливої уваги набула тема забезпечення ліквідності комерційних банків. Особливо загострена ситуація відбулась в 2014 році, коли події з нестабільної ситуації в країні почали загрожувати ліквідності комерційних банків.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що на сучасному етапі дотримання ліквідності та забезпечення її оптимального рівня є однією із важливих потреб діяльності банків, оскільки саме завдяки цьому банки здатні своєчасно виконувати свої зобов'язання за умови збереження прибутковості на достатньому рівні.

За таких умов постає об'єктивна необхідність аналізу ефективності наявних інструментів управління ліквідністю банків України з метою визначення шляхів їх удосконалення в умовах мінливого банківського та макроекономічного середовища; діагностиці й прогнозуванню своєї діяльності та, відповідно, розробленню ефективних стратегій, зокрема стратегій управління ліквідністю.

Проблемам банківської ліквідності присвячені наукові праці таких учених, як А. Бойко, І. Волошина, О. Дзюблюка, Ю. Довгань, Г. Загорія, М. Зверякова, Л. Жердецької, О. Іващук, Г. Карчевої, В. Коваленко, Т. Ковальчука,

Т. Кріштал, Л. Кузнєцової, І. Лис, М. Марущак, В. Міщенко, Д. Олійник, В. Онищенко, Л. Примостки, Ю. Ребрик, Ю. Серпенінової, В. Стельмаха, А. Шаповалова, Л. Примостки, Ю. Ребрик та багатьох інших.

Поряд з цим, в умовах кризи, питання управління ліквідністю банків України залишаються актуальними.

Мета дипломної роботи - обґрунтування теоретичних підходів до управління ліквідністю банків та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму управління ліквідністю.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити економічну сутність ліквідності банків України;
- надати характеристику чинників та стратегій, що впливають на систему управління ліквідністю банків;
- проаналізувати підходи до регулювання ліквідності банків;
- розкрити механізм існуючих методів регулювання ліквідності;
- надати загальну фінансово-економічну характеристику банків України;
- оцінити рівень ліквідності банків України;
- провести коефіцієнтний аналіз ліквідності банків України;
- обґрунтувати основні підходи до формування механізму управління ліквідністю банків;
- запропонувати науково-методичні підходи до антикризового управління ліквідністю банків.

Об'єкт дослідження – процес управління ліквідністю банків України.

Предмет дослідження – є теоретичні та практичні питання управління банківською ліквідністю.

Методи дослідження. На основі діалектичного методу пізнання проведено вивчення та визначення напрямів вдосконалення підходів до управління ліквідністю банку. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань у роботі використовувалися загальнонаукові методи: аналіз і синтез – при дослідженні теоретичних засад ліквідності банків; порівняння – при пошуку

математичні та статистичні методи аналізу, порівняльний аналіз, метод дедукції та індукції, методи, які включають розрахунок аналітичних таблиць, побудова та порівняння системи показників. шляхів удосконалення управління ліквідністю банків; абстрагування – при визначенні суті окремих понять і термінів; узагальнення – при виділенні низки причин і тенденцій змін ліквідності банківських установ; методи статистичного аналізу – для оцінки ліквідності і грошових потоків банку; ретроспективний аналіз – для оцінки стану розвитку банківської ліквідності в Україні; факторного аналізу – для оцінки ефективності банківської діяльності.

Інформаційна база дослідження. Статистичну і фактологічну основу дослідження складають закони України, постанови та декрети Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативні документи Національного банку України, банківських установ, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, ресурси Інтернету.

ВИСНОВКИ

За результатами написання дипломної роботи, можна зробити наступні висновки:

1. Сутність ліквідності банку доцільно розглядати з наступних позицій: синтез запасу та потоку ліквідності, що у повній мірі визначають об'єкт управління ліквідністю; розмежування понять «ліквідність банку» як поняття макро- та мікрорівня відповідно. Банківська ліквідність характеризує всю сукупність ліквідних коштів, що обслуговують розрахунково-платіжні відносини у банківській системі. Ліквідність банку передбачає спроможність окремого банку розраховуватися за зобов'язаннями вчасно і з мінімальними витратами; ліквідність банку як спроможність розрахуватися за усіма зобов'язаннями банку, у тому числі, що виникають внаслідок його господарської діяльності; врахування спроможності банку видавати нові кредити.

Охарактеризовано структурні елементів ліквідності: ліквідність банківської системи, ліквідність банку, динамічна ліквідність, статистична ліквідність; ліквідність балансу банку, ліквідність активів, ліквідність пасивів.

2. Визначено чинники, що впливають на ліквідність банку, які розглянуто як зовнішні та внутрішні. До зовнішніх віднесено загальний стан і розвиток економіки країни (рівень інфляції, динаміка ВВП, фінансові результати діяльності підприємств, доходи і заощадження населення, розвиток ринку цінних паперів, ринку фінансових ресурсів, банківська конкуренція та ін.); стан світової економіки; політична ситуація; соціальні чинники; особливості регіонального розвитку економіки; політика НБУ.

До внутрішні – неадекватна кредитно-інвестиційна та процентна політика банку; кваліфікація і досвід управлінського персоналу банку; фінансовий стан і розмір банку; ділова репутація банку; структура і динаміка клієнтської бази; структура і динаміка активів і пасивів банку; рівень організації банківського

менеджменту і маркетингу; якість кредитного портфеля і портфеля цінних паперів.

3. Досліджено підходи до реалізації напрямків управління ліквідністю банку, а саме: стратегії управління ліквідністю (управління активами; управління пасивами; управління активами і пасивами); методи управління ліквідністю (метод фондового пулу; метод конверсії фондів; метод управління резервною позицією; метод сек'юритизації; метод математичного моделювання; метод управління кредитною позицією); методи оцінки потреби в ліквідних коштах (метод структури ресурсів; метод коефіцієнтів ліквідності; метод грошових потоків).

Доведено, що у практичній діяльності банки застосовують три основні стратегії управління ліквідністю, які, по суті, є проявом загальних підходів до управління активами і пасивами банку: стратегія трансформації активів (управління ліквідністю через активи); стратегія запозичення ліквідних засобів (управління ліквідністю через пасиви); стратегія збалансованого управління ліквідністю (через активи і пасиви).

4. Проаналізовано рівні регулювання ліквідності банків. На мікрорівні регулювання банківської ліквідності НБУ здійснює на підставі встановлення економічних нормативів для всіх банківських установ. З метою контролю за ліквідністю банківських установ НБУ встановлює такі нормативи ліквідності: норматив миттєвої ліквідності (Н4), норматив поточної ліквідності (Н5) та норматив короткострокової ліквідності (Н6).

Регулювання ліквідності на макрорівні характеризує регулювання ліквідності банківської системи в цілому. Головною метою регулювання ліквідності банківської системи є підтримка необхідного рівня ліквідності задля забезпечення стабільного функціонування банківської системи.

5. Виокремлено завдання, які повинні вирішувати органи банківського нагляду з метою підтримки ліквідності банків: здійснювати контроль правильності визначення та здійснення адекватної політики щодо підтримки ліквідності (визначення оптимального рівня ліквідності, забезпечення

своєчасного подання звітності, розробка належної стратегії і т. д.); виявляти оперативно негативні зміни у ліквідній позиції банку та завчасно вживати заходів щодо їх усунення; встановлювати ліміти та параметри коефіцієнтів, що аналізують ліквідність; ставитись неупереджено до всіх банків та визначати їхню ліквідність відповідно до загальноновизнаних міжнародних принципів; розробляти методичні рекомендації та нормативно-правові акти щодо організації процесу управління ліквідністю банків; визначити чіткі критерії, яким повинні відповідати банки, що мають на меті отримання кредитів рефінансування для підтримки їхньої ліквідності; впроваджувати якісні і кількісні оцінки системи управління ліквідністю банків; підтримувати ліквідність грошового ринку.

6. Доведено, що в умовах динамічності перебігу економічних процесів у розвитку економіки України посилюються вимоги до функціональних можливостей вітчизняного банківського сектора з позицій раціонального управління активами, ефективного розподілу мобілізованих ресурсів, спрямованості на максимізацію прибутку, підтримки необхідного рівня ліквідності та зниження ризиковості.

7. Визначено, що розглядаючи питання ліквідності банків України, перш за все необхідно проаналізувати динаміку показників загальної фінансово-економічної стану банківської системи у розрізі активів, зобов'язань та власного капіталу банків.

За період 2006-2018 рр. активи по банківській системі України в загалом мали тенденцію до збільшення. Так з 2006 по 2018 роки активи збільшились в 3,98 рази – аналізуючи структуру активів банку, спостерігається зростання кредитів та простроченої заборгованості.

Доведено, що світова фінансова криза негативним чином вплинула на якість кредитних портфелів, яка значно знизилася в результаті масового неповернення кредитів як суб'єктами економічної діяльності, так і фізичними особами. Протягом 2017 року обсяг клієнтського кредитного портфелю збільшився на 3,7 % (36,87 млрд. грн.) та станом на 01.01.2018 р. склав 1042,80 млрд. грн. Безпосередньо протягом IV кварталі 2017 року обсяг клієнтського кредитного

портфелю збільшився на 4,4% внаслідок відносного зростання вартості валютних кредитів.

Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом 2017 року зріс на 3,6% до 1172,8 млрд. грн. За період 2008-2018 рр. зобов'язання по усій банківській системі України в загалом мають в абсолютному значенні тенденцію до збільшення, що свідчить про нарощування ресурсної бази, що викликано збільшенням темпів приросту обсягу залучених коштів від фізичних осіб та суб'єктів економічної діяльності

9. Розглянуто сучасні тенденції відносно достатності капіталу банків України та виокремлено декілька ключових аспектів, а саме: у до кризовому періоді вітчизняна банківська система демонструвала прискорені темпи свого розвитку, кількість банків, що мали ліцензію на здійснення банківських операцій постійно збільшувалася, про що свідчать дані офіційної статистики НБУ. Однак, в результаті поглиблення наслідків світової фінансово-економічної кризи, їх кількість дещо скоротилася із 176 одиниць у 2012 р. до 81 одиниці станом на 01.10.2018 р.; обов'язковість розкриття інформації про реальних власників комерційних банків; неоднозначність даних щодо обсягу наявних активів, банківського капіталу та наданими кредитами; низька рентабельність банківського капіталу.

10. Проаналізовано економічні нормативи ліквідності банків України. Показник миттєвої ліквідності мав найбільше значення в 2015 році, а саме 78,73%, за весь аналізований період відбулося збільшення показника на 1,18 %. Норматив поточної ліквідності досягнув максимального значення на кінець 2017 року (на 01.01.2018 р.) – 108,08 %, за весь період відбулося підвищення на 37,89 %; норматив короткострокової ліквідності починаючи з 2013 року залишався майже стабільним. Аналізовані нормативи ліквідності значно перевищують мінімально допустимі значення, встановлені НБУ, що свідчить про надлишкову ліквідність по банківській системі в цілому.

11. Запропоновано методичний підхід до розрахунку токсоматичного інтегрального показника ліквідності. З отриманих результатів моделювання

інтегрального показника ліквідності банку зроблено висновки. Інтегральний показник ліквідності для ПАТ «Укрексімбанк» у кінці аналізованого періоду має спадну тенденцію і становить 0,52, що визначається як середній рівень ліквідності. Щодо ПАТ КБ «Приватбанк», то тут чітко видно, що на динаміку інтегрального показника ліквідності значно впливає структура активів банку по відношенню до їх ліквідності, цей показник має зростаючу тенденцію і в 2017 році він становитиме 0,60, що є також середньою ліквідністю. Проте, незважаючи на стабільні інтегральні показники ліквідності, керівництву банківських установ слід удосконалювати управління ліквідністю із застосуванням нових моделей управління, методів та способів.

12. Обґрунтовано основні підсистеми фінансового механізму управління ліквідністю банку доцільно розглядати як єдність відповідних підсистем, а саме: об'єкти і суб'єкти управління ліквідністю банку: суб'єкти: банки і НБУ; об'єкти: обсяг ліквідних коштів банку; структура активів і пасивів банку; ризик ліквідності; функціональна підсистема: фінансові методи управління ліквідністю банку; підсистема забезпечення: інформаційно-аналітичне; нормативно-правове; програмно-технічне; організаційне. цільова підсистема: мета і задачі управління ліквідністю банку.

13. Доведено, що мета управління ліквідністю банків полягає у забезпеченні достатнього рівня ліквідності при максимізації дохідності. Для досягнення поставленої мети у процесі управління ліквідністю банків за необхідне є розв'язання наступних завдань: аналіз дотримання банком і його відділеннями нормативів ліквідності (Н4, Н5, Н6), що встановлені НБУ; оцінка стану і дотримання графіка та сум відрахувань до обов'язкових мінімальних резервів від залучених коштів на депозити; вивчення динаміки трансформації ресурсів, оборотності активів та зміни ділової активності банку; оцінка ліквідної позиції банку на довільну дату; аналіз структури активів і пасивів балансу з урахуванням фактора часу та обсягів за кожною статтею; аналіз впливу окремих факторів на динаміку ліквідності балансу; визначення закономірностей і тенденцій та виявлення на їх основі резервів підвищення ліквідності; вибір фінансових методів

та підходів до управління ліквідністю, що передбачає дослідження існуючих стратегій, теорій, методів управління ліквідністю банку; визначення факторів оцінки ризику ліквідності з метою його мінімізації; постійне удосконалення інформаційного, нормативно-правового, програмно-технічного та організаційного забезпечення управління ліквідністю банку; розробка альтернативних варіантів управління ліквідністю, що також передбачає наявність антикризового плану управління ліквідністю банку.

14. Зважаючи на концептуальні підходи щодо управління та антикризового управління зокрема, та ураховуючи сутність ліквідності банку, антикризове управління ліквідністю банку варто трактувати з точки зору системного та процесного підходів. З позиції системного підходу, антикризове управління ліквідністю визначено як складну структурно-функціональну цілісність, складові якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми (суб'єктів управління) на керовану підсистему (операційну ліквідність та урівноваження потенціалу ліквідності банку) через механізм антикризового управління.

15. Доведено, що застосування інструментів моніторингу достатності та якості компонентів ліквідності, планування та прогнозування її обсягів, регулювання рівня ліквідності банку шляхом застосування профілактичних заходів, контроль за станом всіх складових ліквідності – все це в комплексі надасть можливість банку залишатися фінансово стійким навіть в умовах системної фінансової кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ

1. Іващук, О.І. Концептуальні підходи до ліквідності банку як об'єкту фінансового управління [Текст] / О. І. Іващук // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С. 163-169.
2. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду [Текст]: науково-аналітичні матеріали. – Вип. 11 / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко, В. В. Крилова, Р. М. Набок, О. Г. Приходько, Н. В. Гришук. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень., 2008. – 286 с.
3. Ліквідність банківської системи України: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 12 [Електронний ресурс] / В.І. Міщенко, А.В. Сомик та ін. – К.; Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 180 с. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=70688>.
4. Хіміч, Н. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків [Текст] / Н. Хіміч // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 76-83.
5. Ковальчук Т. Т. Ліквідність комерційних банків [Текст]: навч. посібник / Ковальчук Т. Т., Коваль М. М.. – К. : Знання, КОО, 1996. – 120 с.
6. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін [Текст] / за ред. В. С. Стельмаха. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України ; УБС НБУ, 2009. – 404 с.
7. Кейнс Дж. Загальна теорія зайнятості, проценту і грошей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/keyns-1/>.
8. Синки Дж., мл. Управление финансами в коммерческих банках [Текст] / Дж. Ф. Синки, мл. – пер. с англ. 4-го изд. – М. : Gatallaxy, 1994. – 937 с.
9. Рид Э, Картер Р. Коммерческие банки [Текст] / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1993. – С. 327.
10. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України

- від 28.08.2001 № 368. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
11. Сидорчук, Я.Ю. Особливості підходів щодо визначення і оцінки платоспроможності та ліквідності банківських установ [Текст] / Я. . Сидорчук // «Modern Economics». – 2017. – № 6. – С. 176-183.
  12. Деревянська, О. Активно-пасивні операції та управління ліквідністю банківської установи / О. Деревянська [Текст] // Вісник НБУ. – 2008. – № 7. – С. 43 – 46.
  13. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 418 с.
  14. Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин в умовах ринкового реформування економіки України: автореф. дис. . доктора екон. Наук : 08.04.01 [Електронний ресурс] / О.В. Дзюблюк; КНЕУ, Міністерство освіти і науки України. – К., 2001. – 38 с. – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua>.
  15. Лис І. Удосконалення управління ліквідністю банку в умовах світової фінансової кризи [Текст] // Банківська справа. – 2009. – №4. – С. 19-25.
  16. Міщенко, В. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан, чинники та напрями підвищення ефективності і регулювання / В. Міщенко, А. Сомик [Текст] // Вісник НБУ. – 2009. – №1.– С. 34-40.
  17. Крилова, В. Складові процесу управління ліквідністю банку [Текст] / В. Крилова, Р. Набок // Вісник Національного банку України. – 2008. – № 6. – С. 24-29.
  18. Крішталь Т. Е. Методика аналізу ліквідності комерційного банку : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Т. Е. Крішталь. – К., 2003. – 178 с.
  19. Онопрієнко, І.М. Управління ліквідністю як фактор фінансової стабільності банку [Текст]/ І. М. Онопрієнко // Вісник Сумського аграрного університету (Серія: Фінанси і кредит). – 2011.– № 2 (31). – С. 28-32.
  20. Примостка, Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Навч. посіб. [Текст] – Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 467 с.
  21. Райзберг Б. Современный экономический словарь [Текст] / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, У.Б. Стародубцева. –3-е изд., испр. –М.: ИНФРА –М, 2000. –

478 с.

22. Шелудько, В.М. Фінансовий ринок. Навчальний посібник [Текст] / В.М. Шелудько. – К.: Знання, 2002. – 535 с.
23. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської систем / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - №4 – С. 3-12.
24. Загорій Г.В. Управління ліквідністю комерційного банку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 [Електронний ресурс] / Г.В. Загорій ; Одеський держ. економічний ун-т. – О., 2005. – 19 с. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
25. Карчева, Г. Т. Використання методів непараметричної статистики для оцінки ризику ліквідності банків [Текст] / Г. Т. Карчева // Вісник НБУ. – 2007. – № 7. – С. 31-40.
26. Волошин, І. Банківські моделі та режими ліквідності [Текст] / І. Волошин // Вісник НБУ. – № 6. – 2002. – С. 27-30.
27. Пернарівський, О. Аналіз та оцінка ризику ліквідності банку [Текст] / О. Пернарівський // Вісник НБУ. – 2006. – № 10. – С. 26-30.
28. Рудан В.Я. Управління ліквідністю банківської системи України : дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / Рудан Віталій Ярославович . – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 304 с.
29. Марущак М.В. Управління ліквідністю в банках України: стратегічний та операційний рівень [Текст] / М.В. Марущак // Наукові праці НДФІ. – 2009. – № 1 (46). – С. 126-131.
30. Висоцька Л. Напрямки формування комплексної статистичної системи показників ліквідності банків [Текст] / Л. Висоцька // Банківська справа. – 2005. – № 5. – С. 39-51.
31. Серпенінова, Ю.С. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку: «Фінанси, гроші і кредит» [Текст] / Ю.С. Серпенінова. – Суми, 2010. – 189 с.
32. Дзюблюк, О.В. Організація грошово- кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки: монографія [Текст] / О.В. Дзюблюк. – К.: Політграфкнига, 2009. – 261 с.
33. Шаповалов, А.В. Огляд методичних підходів до внутрішньобанківського

- процесу управління ліквідністю [Текст] / А.В. Шаповалов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2003. – Т. 8. – С. 7-13.
34. Роуз Питер С. Банковский менеджмент [Текст] : Пер. с англ. 2-го изд. – М.: Дело, 1997. – 768 с.
  35. Червінська, О. С. Управління банківською ліквідністю як метод фінансового менеджменту [Текст] / О.С. Червінська, М.Р. Мокринська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – С. 165-169.
  36. Шаталов, А. Н. Управление ликвидностью в рамках финансового менеджмента банка [Текст] / А.Н. Шаталов // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 101-110.
  37. Бойко А.С. Фактори вплив на забезпечення банківської ліквідності в Україні [Текст] / А.С. Бойко // Агросвіт. – 2018. – № 11. – С. 43-47.
  38. Мороз, А.М. Гроші та кредит: підручник[Текст] / А.М. Мороз, О.І. Савлук. – К., 2011. – 555 с.
  39. Парасій-Вергуненко, І.М. Аналіз фінансового стану банківських установ в сучасних умовах розвитку економіки [Текст] // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2013. – № 181 (5). – С. 86-95.
  40. Олійник Д.М. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 [Електронний ресурс] / Д.М. Олійник; КНЕУ, Міністерство освіти і науки України. – К., 2002. – 16 с. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
  41. Серпенінова, Ю. С. Чинники, що впливають на ліквідність банку [Текст] / Ю. С. Серпенінова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – Вип. 24. – С. 354–359.
  42. Банківські операції [Текст]: підручник / за ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 383 с.
  43. Сало, І. В. Фінансовий менеджмент банку [Текст]: навч. посіб. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 313 с.

44. Коваленко В.В. Обґрунтування стратегії управління ліквідністю банківської установи [Текст] / В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва, Ж.І. Торяник / Проблеми та перспективи розвитку банківської системи: зб. наукових праць. – 2006. – Т. 17. – С. 159-166.
45. Довгань Ю. С. Оцінка ефективності управління ліквідністю на рівні комерційного банку [Електронний ресурс] / Ю.С. Довгань, О.М. Гребінь. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
46. Васюренко О. В. Банківський менеджмент [Текст]: посіб. / О. В. Васюренко. – К. : Академія, 2001. – 313 с.
47. Серпенінова Ю. С. Побудова фінансового механізму управління ліквідністю банку [Текст] / Ю. С. Серпенінова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 2. – С. 159-166.
48. Аналіз банківської діяльності [Текст]: Підручник / [А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.]. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с.
49. Волошин И. В. Анализ ликвидности банка [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.gaap.ru/biblio>.
50. Основні принципи ефективного банківського нагляду [Електронний ресурс] / Базельський комітет з питань Банківського Нагляду. – Базель. – Жовтень 2006 р. Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm.
51. Серпенінова Ю.С. Розвиток державного регулювання ліквідності банків [Текст] / Серпенінова Ю. С. // Вісник СНАУ. Серія “Економіка і менеджмент”. – №8 (37). – 2009. – С. 110-113.
52. Про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні [Електронний ресурс]: положення, затверджене постановою Правління НБУ від 11.12.2014 № 806. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>.
53. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи [Електронний ресурс]: Положення, затверджене Постановою Правління Національного банку від

- 17.09.2015 № 615. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>.
54. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності [Текст] : [навч. посіб.] / Т.Д. Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.
  55. Кочетигова Т.В. Зарубіжний досвід управління ліквідністю банку [Текст] / Т.В. Кочетигова, Д.С. Кожухар / Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 11. – С. 709-712.
  56. Аналіз діяльності комерційного банку [Текст] : [навч. посіб.] / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та проф. А.М. Герасимовича. – Житомир: Рута, 2000. – 384 с.
  57. Зверяков, М. І. Управління фінансовою стійкістю банків [Текст]: Підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 520 с.
  58. Роль банків у забезпеченні сталого розвитку реального сектору економіки України [Текст]: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса, ОНЕУ, 2016. – 244 с.
  59. Храпкіна В.В. Ліквідність банківської системи – якісний показник дієвості грошово-кредитного регулювання [Електронний ресурс] / В.В. Храпкіна, В.В. Крутушкіна // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 14. Частина 3. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/120.pdf.
  58. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: закон України, затверджений Верховною Радою України від 20.05.1999 № 679-XIV. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page>.
  59. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/2121-14>.
  60. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку [Текст] : монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2015. – 217 с.

61. Коваленко В.В. Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України [Текст] / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2015. – №2 – С. 286-295.
62. Банківська система України: монографія [Текст] / В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва, К.Ф. Черкашина, О.В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.
63. Жовтнецька Я.В. Антикризове управління у системі забезпечення фінансової безпеки банків / Я.В. Жовтнецька // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 15. – С. 525-528.
64. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
65. Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575.
66. Аналітичний огляд банківської системи України за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_2017.pdf.
67. Згруповані балансові залишки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
68. Scott John T. Nonprice Competition in Banking Markets [Електронний ресурс] / John T. Scott // The Journal of Finance. – Jan, 1978. – Vol. 44, №3. – P. 594-605. – Режим доступу до журн.: <http://www.jstor.org/stable/1057213>
69. Edwards Franklin R.. Managerial Objectives in Regulated Industries: Expense-Preference Behavior in Banking [Електронний ресурс] / Franklin R. Edwards // The Journal of Political Economy. – Feb, 1977. – Vol. 85, №1. – P. 147-162. – Режим доступу до журн.: <http://www.jstor.org/stable/1828333>.
70. Значення економічних нормативів в цілому по банківській системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

- 71.Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id.
- 72.Коваленко В. В. Операції рефінансування у забезпеченні ліквідності банків України / В.В. Коваленко, Д.О. Ткаченко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Вип. 3 (08). – С. 275-278.
- 73.Про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні [Електронний ресурс]: положення, затверджене постановою Правління НБУ від 11.12.2014 № 806. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>.
- 74.Процентні ставки рефінансування банків Національним банком України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
- 75.Облікова ставка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=53647&cat_id=12057279&ctime=1448979308293.
- 76.Нормативи обов'язкового резервування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
- 77.Ребрик, Ю. Аналіз ліквідності банку в умовах нестабільності фінансових ринків [Текст] / Ю. Ребрик // Економічний аналіз. – 2010. – № 5. – С. 326-328.
- 78.Колісник, М.Б. Сутність та структурна побудова банківської системи України [Текст] / М.Б. Колісник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.1. – С. 220—227.
- 79.Васюренко, О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків [Текст] : навч. посіб. / О.В. Васюренко, К.О. Волохата. – К.: Знання, 2006. – 463 с.
- 80.Фінансовий механізм управління ліквідністю банку [Текст]: монографія / [І.М. Бурденко, Є.Є. Дмитрієв, Ю.С. Ребрик, Ю.С. Серпенінова]; за заг. ред. Ю.С. Серпенінової. – Суми: Університетська книга, 2011. – 136 с.
- 81.Wruuk P. Pricing in retail banking / P. Wruuk // Scope for boosting customer satisfaction. – Frankfurt am Main: Deutsche Bank AG, 2013. – P. 1-20.

- 82.Шийко, І.В. Оцінювання управління ліквідності банківських установ / І.В. Шийко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 12. – С. 68-74.
- 83.Криклій, О. А. Визначення сутності та структури фінансового механізму управління філіями банку [Текст] / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – № 1. – С. 53-58.
- 84.Артус, М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки [Текст] / М.М. Артус // Фінанси України. – 2005. – № 5 – С. 54-59.
- 85.Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / ред. А. М. Поддєрьогін ; Мін-во освіти і науки України, Київський національний економічний університет. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
- 86.Щибиволок, З. І. Аналіз банківської діяльності [Текст]: навч. посіб. / З. І. Щибиволок. – К. : Знання, 2006. – 311 с.
- 87.Єпіфанов, А. О. Операції комерційних банків [Текст]: навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 522 с.
- 88.Финансовый менеджмент: теория и практика [Текст] : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – изд. 5-е, перераб. и доп. – М. : Перспектива, 2000. – 655 с.
- 89.Фінанси [Текст]: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова ; Мін-во освіти і науки України. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
- 90.Онищенко, В.О. Стан та особливості формування ліквідності комерційних банків України у сучасних умовах [Електронний ресурс] / В.О. Онищенко, Ю.С. Довгаль // Фінансовий простір. – 2015. – № 1 (17). – Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15ovosto.pdf>.
- 91.Серпенінова, Ю. С. Теоретичні підходи до управління ліквідністю банку [Текст] / Ю. С. Серпенінова // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1. – С. 57-62.
- 92.Кредитний ризик комерційного банку [Текст]: навч. посіб. / за ред. В. В. Вітліцького. – К. : Знання, 2000. – 251 с.
- 93.Успаленко, В.І. Аналіз сучасного стану ліквідності банків України [Електронний ресурс] / В.І. Успаленко, О.С. Хіжняк // «Молодий вчений». –

2016. – № 1 (28). Частина 1. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/44.pdf>.
94. Бланк, И. А. Финансовый менеджмент [Текст]: учебный курс / И. А. Бланк. – изд. 2-е, перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-центр, 2006. – 653 с.
95. Грищенко О. О. Управління поточними пасивами банку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» [Електронний ресурс] / Оксана Олександрівна Грищенко. – Суми, 2007. – 21 с. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
96. Ребрик, Ю.С. Система антикризового управління в банку [Текст] / Ю. С. Ребрик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція: збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 2(76). – С. 204-210.
97. Ребрик, Ю.С. Рання діагностика кризи ліквідності як інструмент попередження кризових явищ у банку [Текст] / Ю.С. Ребрик // Фінансово – кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2010. – Випуск 2 (9). – С. 70-78.
98. Криклій, О.А. Система комплексного управління ліквідністю банку [Текст] / О.А. Криклій, Ю.С. Ребрик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2010. – Випуск 1 (8), частина 2. – С. 9-17.
99. Зверяков М. І. Сучасна економіка як об'єкт економічної теорії: монографія / М. І. Зверяков. – Одеса : Пальміра. – 2008. – 173 с.
100. Коваленко, Д. І. Організація антикризового управління в банківському секторі економіки [Текст] / Д. І. Коваленко // Вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. – 2013. – Вип. 20/2. – С. 288-296.
100. Лановська, Г.І. Особливості антикризового управління в банківському секторі [Текст] / Г.І. Лановська, Т.І. Бодарева // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2016. – Т.21. Вип.3. – С. 148-152.
101. Коцюба, І. І. Управління ліквідністю – основа інтеграції стратегічного управління фінансовою діяльністю у банку [Текст] / І.І. Коцюба // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 6. – С. 81-85.

102. Фуксман, О.Ю. Методика вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління короткостроковою ліквідністю в банках [Електронний ресурс] / О.Ю. Фуксман // Ефективна економіка. – 2015. – №6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4147>.